

დგენილი დოკუმენტაციის ცვლილების შეტანისთვის საკმარისობაზე მსჯელობით. კერძოდ, მოსარჩელე წყვილი თვლიდა, რომ მათ მიერ სამსახურისთვის მიწოდებული დოკუმენტაცია იძლეოდა მათი მშობლებად მითითების შესაძლებლობას. ამის საპირისპიროდ, სამსახური მიიჩნევდა, რომ ხელშეკრულების სხვადასხვა თარიღებში დადება და სანოტარო ფორმით დამონშება არ შეესაბამებოდა იუსტიციის მინისტრის № 18 ბრძანების 19 I ბ) მუხლს: წარმოდგენილი ხელშეკრულება არ ყოფილა შედგენილი ემბრიონის შექმნამდე. საგნობრივი განსჯადობის პრინციპების სრული იგნორირების გამო აღნიშნული განჩინება ქმნის გადაულახავ წინააღმდეგობას: სამსახურს ევალება, შეასრულოს კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება, მაგრამ ამავდროულად ძალაშია მისი უარი განმცხადებლის მოთხოვნის დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით, რადგან ამ აქტის კანონიერებაზე, სწორედ იმიტომ, რომ საქმე გადაწყვიტა სამოქალაქო საქმეთა განმხილველმა სასამართლომ, არავის უმსჯელია.

განჩინებაში ყველაზე გაუგებარი კი ის არის, რომ საგნობრივი განსჯადობის გვერდზე გადადების პირობებშიც კი, სასამართლო მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას, ფაქტობრივად, არ ასაბუთებს. იმ პირობებში, როცა სასამართლო უთითებს: „დადგენილია ისიც, რომ ბავშვი დაბადებიდან იმყოფება მოსარჩელების ოჯახში მათი მზრუნველობის და მეთვალყურეობის ქვეშ. მოსარჩელეთა საცხოვრებელ ბინაში, რომელიც აქვთ დაქირავებული (...). ბინაში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობა დამაკმაყოფილებელია. არასრულწლოვანი იმყოფება ხელოვნურ კვებაზე, რასაც უზრუნველყოფს ოჯახი. ასევე დაკმაყოფილებულია არასრულწლოვნის პედიატრია და ჯანმრთელობის საკითხები“³, საერთოდ საეჭვოა, ცალსახა იყო თუ არა სასამართლოსთვის ის, რაზეც მხარეები დავობდნენ: სასამართლო იმეორებს ბავშვის ინტერესებთან შესაბამისობის (საკმაოდ განზოგადებულ და ამის ხარჯზე არაფრის მთქმელ) ნარატივს, როდესაც, როგორც განჩინების აღწერილობითი ნაწილიდან დგინდება, მო-

პასუხეს არც არასოდეს გაუფლერებია, რომ მოსარჩელე წყვილის მშობლებად მითითება შეუთავსებელი იქნებოდა არასრულწლოვნის ინტერესებთან. ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ფარგლებში მოპასუხის რეალურად გაუფლერებულ პოზიციაზე (იხ. ზემოთ) პასუხად სასამართლოს უნდა მიეთითებინა იუსტიციის მინისტრის № 18 ბრძანების 19 II 1 მუხლზე, რომელიც განმარტავს, რომ ემბრიონის კრიზტორეზერვაციის (გაყინვის) შემთხვევაში არ გამოიყენება იმავე ბრძანების 19 I ბ) მუხლის მოთხოვნა და მომსახურების ხელშეკრულება დადებული უნდა იყოს ემბრიონის იმპლანტაციამდე (ემბრიონის მატარებელი ქალის საშვილოსნოში განთავსებამდე).

ნინო ქავშბაია

► 2 – 6/2021

ბავშვის მშობლებისადმი დამოკიდებულების როლი ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისას

1. ბავშვის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისას, ისევე, როგორც ბავშვის თაობაზე ნებისმიერი სხვა გადაწყვეტილების მიღებისას სასამართლო ხელმძღვანელობს ბავშვის საუკეთესო ინტერესებით.

2. ბავშვის საუკეთესო ინტერესები მოიცავს, ასევე ბავშვის უსაფრთხო გარემოში ყოფნის უფლებასაც, რაც გულისხმობს მის დაცვას როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

ს.კ-ის 1201-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 23 დეკემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-705-705-2018

³ განჩინების 51-ე პუნქტი.

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ (ბავშვების მამა) სარჩელი აღძრა საკუთარი მეუღლის წინააღმდეგ (ბავშვების დედა) და მოითხოვა ბავშვების საცხოვრებელ ადგილად მამის საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა, ასევე მოპასუხე დედისათვის შვილების თავისთან საცხოვრებლად წაყვანისა და წარმომადგენლობის უფლებების შეზღუდვა. მოსარჩელე მიუთითებდა, რომ ბავშვებს არ აქვთ დედასთან ურთიერთობის სურვილი, რაც გამომწვეულია დედის მიუღებელი ცხოვრების წესით. კერძოდ, მისი ურთიერთობით არაერთ მამაკაცთან, რაც ბავშვების ფსიქიკურ მდგომარეობაზე უარყოფითად აისახება. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო და მიუთითა, რომ ქორწინების პერიოდში მეუღლეთა შორის არსებობდა კონფლიქტური ურთიერთობა, რაც გამომწვეული იყო მოსარჩელის მოქმედებებით, რომელიც ბავშვების თანდასწრებით მოპასუხეს აყენებდა შეურაცხყოფას და ხშირად იმყოფებოდა ალკოჰოლური თრობის ქვეშ. ამასთან, მოპასუხემ მიუთითა, რომ მოსარჩელე მონანილეობას არ იღებს ბავშვების რჩენაში და თავს არიდებს სალიმენტო ვალდებულებების შესრულებას.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებით მამის სარჩელი არ დაკმაყოფილდა. გადაწყვეტილება ძალაში დატოვა სააპელაციო სასამართლომაც.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

საკასაციო სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი. საკასაციო სასამართლოს განხილვის საგანი იყო (1) ბავშვების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრა და (2) მშობლის უფლებების შეზღუდვის კანონიერება. აღნიშნულ კითხვებზე პასუხის გასაცემად საკასაციო სასამართლომ სსკ-ის 354 I მუხლისა და საოჯახო სამართალში დამკვიდრებული ინკვიზიურობის პრინციპის შესაბამისად, საკუთარი ინიციატივით, დაავალა სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს სპეციალური ფსიქოლოგის გამოყოფა და არასრულწლოვანთა ფსიქოლოგიური მდგომარეობის, მათ შო-

რის, მათი მშობლების ფსიქოლოგიური დამოკიდებულების შესწავლა. საქმეში წარდგენილი იყო ფსიქოლოგთა არაერთი დასკვნა, რომლებმაც გამოიკვლიეს როგორც მამის, ისე დედის საცხოვრებელი გარემო, ბავშვების დღის რეჟიმი და მათი დამოკიდებულება მშობლების მიმართ. ამასთან, ბავშვებთან გაისაუბრეს მოსამართლეებმაც ამისათვის სპეციალურად გამოყოფილ ოთახში. ფსიქოლოგთა დასკვნებითა და ბავშვებთან ჩატარებული გასაუბრებით გამოიკვეთა მათი ნეგატიური დამოკიდებულება დედის მიმართ, კერძოდ, ბავშვებს განსაკუთრებით აწუხებდათ ის გარემოება, რომ დედის ცხოვრებაში გამოჩნდა მათთვის უცხო მამაკაცი, რომლის მიმართაც ჰქონდათ მიუღებლობის განცდა. თუმცა, ბავშვები დედასთან შეხვედრაზე და მასთან ურთიერთობაზე გადაჭრით უარს არ აცხადებდნენ. ამასთან, ბავშვებს პოზიტიური დამოკიდებულება გააჩნდათ მამის მიმართ.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით კანონმდებლობა ბავშვების საცხოვრებელი ადგილის განსაზღვრისას რომელიმე მშობელს უპირატესობას არ ანიჭებს. გადამწყვეტია მშობლების ერთობლივი ნება, თუმცა, დავის შემთხვევაში საკითხს წყვეტს სასამართლო და იგი ხელმძღვანელობს ბავშვების საუკეთესო ინტერესებით. ეს ასევე გამომდინარეობს 20/11/1989 წლის „ბავშვის უფლებების შესახებ“ კონვენციიდანაც, რომელიც ყველა სახელმწიფო და ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალდებულებს იმოქმედონ ბავშვის საუკეთესო ინტერესებისათვის. უზენაესი სასამართლოს მითითებით ბავშვის საუკეთესო ინტერესების ცნება სამგანზომილებიანია: (1) მატერიალური უფლება - ბავშვს უფლება აქვს მასთან დაკავშირებული ყველა გადაწყვეტილება მიღებულ იქნას ბავშვის საუკეთესო ინტერესების შესაბამისად; (2) ძირითადი სამართლებრივი პრინციპი - როდესაც სამართლის ნორმა იძლევა ერთზე მეტი განმარტების შესაძლებლობას, გამოყენებული უნდა იქნას ისეთი განმარტების, რომელიც ყველაზე უკეთ შეესაბამება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს; და (3) საპროცესო ნორმა - გადაწყვეტილების მიღებისას სასამართლომ / ადმინისტრაციულმა ორგანომ უნდა შეაფასოს

გადაწყვეტილების შედეგობრივი გავლენა ბავშვზე და სათანადოდ უნდა დაასაბუთოს, თუ რა და რატომ მიიჩნია ბავშვის საუკეთესო ინტერესებად. სასამართლოს განმარტებით კონვენციით დადგენილი ვალდებულება ვრცელდება ყველა საჯარო და კერძო სოციალური დაცვის ორგანოზე, სასამართლოზე, ადმინისტრაციულ ორგანოებსა და საკანონმდებლო ორგანოებზე, რომლებსაც შეეხება აქვთ ან დაკავშირებული არიან ბავშვებთან.

ამავდროულად, კონვენციის მიზანია, შეძლებისდაგვარად, შენარჩუნებულ იქნეს ოჯახის ერთობა. სასამართლოს განმარტებით ოჯახის განცალკევების პრევენცია და ოჯახის ერთიანობის შენარჩუნება ბავშვთა დაცვის სისტემის მნიშვნელოვანი კომპონენტებია. ხოლო, თუკი ბავშვი მაინც დაშორდება ერთ-ერთ მშობელს, იგი უფლებამოსილია რეგულარული პირადი ურთიერთობები და პირდაპირი კონტაქტები ჰქონდეს ორივე მშობელთან, იმ შემთხვევის გარდა, როცა ეს ეწინააღმდეგება ბავშვის საუკეთესო ინტერესებს. მაგალითად, ეკონომიკური მიზეზები არ შეიძლება იქნეს გამოყენებული გამართლებად ბავშვის მშობლებთან დაშორებისათვის. დაშორება შეიძლება განხილული იქნეს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, როდესაც ოჯახისათვის აუცილებელი დახმარება ოჯახის შესანარჩუნებლად არ არის საკმარისად ეფექტიანი ბავშვის უგულვებელყოფის ან მიტოვების, ან ბავშვის უსაფრთხოების რისკის პრევენციისათვის. ბავშვის საუკეთესო ინტერესები მოიცავს, ასევე, ბავშვის უსაფრთხო გარემოში ყოფნის უფლებასაც, რაც გულისხმობს მის დაცვას როგორც ფიზიკური, ისე ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან, თანატოლთა მხრიდან ზეწოლისაგან, ჩაგვრისაგან, დამამცირებელი მოპყრობისაგან, ასევე სექსუალური, ეკონომიკური და სხვა სახის ექსპლუატაციისაგან, ნარკოტიკებისაგან, შრომისაგან, შეიარაღებული კონფლიქტისაგან და ა.შ.

აღნიშნული სტანდარტისა და საქმეში არსებული მტკიცებულებების საფუძველზე საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბავშვებისათვის უმჯობესი იქნებოდა, თუკი მათ საცხოვრებელ ადგილად განისაზღვრებოდა მამის საცხოვრებელი ადგილი, რომლის მიმართაც ბავშვებს

პოზიტიური დამოკიდებულება გააჩნდათ, თუმცა, ამავდროულად, ბავშვებისათვის სასარგებლო იქნებოდა, დედასთანაც ჰქონოდათ პერიოდული ურთიერთობა. ამის გამო, საკასაციო სასამართლომ დედას მიანიჭა ბავშვთან შეუზღუდავი კონტაქტის დამყარების უფლება, მათ შორის, უქმე ან/და სადღესასწაულო დღეებში ბავშვების თავისთან ღამისთევით წაყვანის უფლება. ამავდროულად, საკასაციო სასამართლომ სსიპ სოციალური მომსახურების სააგენტოს დაავალა ბავშვებისათვის სპეციალური ფსიქოლოგის გამოყოფა, რომელიც დაეხმარება მათ დედასთან ურთიერთობის გაუმჯობესებაში და სტრესთან გამკლავებაში.

გოჩა ოყრემიძე

► 3 – 6/2021

კომლის მეურნეობის წარმოებაში მონაწილეობის ვერმიღება პატიმრობის გამო

1. კომლის დანატოვარი ქონება თანაბარი წილით ეკუთვნის მის ყოფილ წევრებს.

2. კომლის ქონებაზე საკუთრების უფლება მოიპოვება კანონის საფუძველზე და კომლის ყოფილ წევრებს შორის ურთიერთობის მიზნებისათვის გადამწყვეტი არ არის საკუთრების უფლების საჯარო რეესტრში რეგისტრაცია.

3. კომლის ქონებაზე საკუთრების უფლების მოპოვების შემაფერხებელი გარემოება ვერ გახდება კომლის ყოფილი წევრის პატიმრობა, ვინაიდან იგი ხორციელდება პირის ნების საწინააღმდეგოდ და ადგილი არ აქვს მის ნებას კომლის ქონების მიტოვების თაობაზე. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 1513-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 11 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-7-2019